



Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository



Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Հ.Խ.Ս.Հ. ԿՈՒՏՆՏԵՍԿԵՆՏՐՈՆ

662բ

ԿՈՒՆԿՏԻՎ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՀԱՄԱՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԳԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ
ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ
(17 — 21 Նոյեմբերի 1928 թ.)



ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԿՈՒՏՆՏԵՍԿԵՆՏՐՈՆԻ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1929



1522

ԿՈԼԼԵԿՏԻՎ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՀԱՄԱՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ
ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

(17—21 նոյեմբերի 1928 թ.)

A 8741



ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԿՈԼՏՆՏԵՍԿԵՆՏՐՈՆԻ



ՊԵՏՏՐԱՏԻ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱՐԱՆ ՅԵՐԵՎԱՆՈՒՄ

Պատվ. № 1673

Դրամ. № 1629 Բ.

Տիրած — 1,000

ՎՈՐՈՇՈՒՄ

ԸՆկ. Հայկ Մկրտչյանի գեկուցման առթիվ

Կոլլեկտիվ տնտեսությունների Համահայաստան-
ան առաջին Համագումարը լսելով ընկ. Հ. Մկրտչյանի
գեկուցումը՝ Կոլտնտեսությունների շինարարության
հերթական խնդիրների և Կոլտնտեսիցիայի գործունե-
յության մասին՝ վորոշեց. —

Քավառաբ գտնել Կոլտնտեսիցիայի անցյալ գոր-
ծունեյությունը և ընդունել հետևյալ բանաձևը.

ԲԱՆԱՉԵՎ

Կոլլեկտիվ տնտեսւթյունների շինարարւթյան հերթական
խնդիրների յեւ կոլտնտեսիցիայի գործունեյության մասին

1. Խորհրդային Միության, ինչպիս և Խորհրդա-
յին Հայաստանի վողջ տողովրդական տնտեսության
վերելքին ու սոցիալիստական արդյունաբերության
վերականգուման զուգընթաց, գյուղում մանր տըն-
տեսությունների բարձրացման, նրա սոցիալիստական
վերականգուման համար ստեղծվել և ամուր տնտեսա-
կան բազա:

Միաժամանակ ՆԵՊ-ի պայմաններում գլուղի
կոպիտալիստական տարրերի արսույթուտ անման, հաւ
տնտեսության սոցիալիստական սեկտորի արագ զար-

գացման շնորհիվ, համեմատաբար ուժեղացել են կուլակ տարրերի տենդենցները՝ դիմադրելու և խառնարելու սոցիալիստական շինարարության թափն ու ծրագիրը (մթերումները, կոոպերացիայի դեմ և այլն)։ Դրա հետ միասին խորացել են նաև մի կողմից գյուղի չքավոր—միջակ խավերի և մյուս կողմից կուլակության շահերի հակասությունները և սրվել դասակարգային պայքարը գյուղում։

Կուլակ տարրերի դեմ կազմակերպված տնտեսական պայքարն ուժեղացնելու, սոցիալիստական շինարարության հաղթանակն ապահովելու, գյուղի պրոլետարիզացիայի վտանգը կանխելու համար անխուսափելի պահանջ է դարձել գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման գործի արագացումը։

2. Արդյունաբերության զարգացման թափի հետ զուգընթաց, գյուղատնտեսության հետագա ուժեղ զարգացումը և դրա արտադրողականության, ապրանքայնության բարձրացումը հնարավոր և գյուղատնտեսության մեքենայացման ու ռացիոնալացման միջոցով, վորը կարելի չե կիրառել, գլխավորապես խորհրդային տնտեսություններ և գյուղական մանր տնտեսություններից խոշոր կոլլեկտիվ տնտեսություններ կազմակերպելու ճանապարհով։ Սակայն միաժամանակ Համագումարը նշում է, վոր անհատական տնտեսությունները դեռևս խոշոր հնարավորություններ ու անելիք ունեն գյուղատնտեսության արտադրական ուժերի զարգացման ու ապրանքայնության բարձրացման գործում։

3. 15-րդ կուսհամագումարի արձակած լուղունգը՝ «Գյուղ, առանց դեպի խոշոր կոլլեկտիվ տնտեսություն

ներս — ինչպես խորհրդալին այլ հանրապետութիւններում, նույնպես և Հայաստանում, լայն արձագանք գտավ միջակ և մանավանդ չքավոր մասսաների մեջ, գլուղում մասսայական շարժում առաջացնելով դեպի կոլլեկտիվ տնտեսութիւնները (1927 թ. ընդամենը 7 կոլլեկտիվ, իսկ այժմ՝ 80 կոլլեկտիվ)։

4. Համազումարը արձանագրում ե, վոր Հայաստանում կոլլեկտիվ տնտեսութիւնների շինարարութեան բնագավառում, համեմատաբար կարճ ժամանակամիջոցում ունեցել ենք խոշոր նվաճումներ՝ թե ցանցի լայնացման, կոլտնտեսութիւնների ձևավորման և թե այդ շարժման դադափարի մասսայականացման ասպարիզում։ Միևնույն ժամանակ կոլտնտեսութիւնների ղեկավարութեան ընթացքում նկատելի յեն հետեյալ թերութիւնները. —

ա) Բացակայում ե կոլտնտեսութիւնների կազմարտադրական ծրագիրը.

բ) Բավարար չափով դրված չե աշխատանքի կազմակերպման ու վարձատրման դործը.

գ) Թույլ ե բատրակների և չքավոր-միջակ գլուղացիների ներգրավումը.

դ) Տեղերի ագրոպերսոնալը բավարար չափով չի սպասարկում կոլտնտեսութիւններին և այլն։

Յեւնելով այդ բոլորից Համազումարը կոլտնտեսութիւնների շարժման ղեկավարութեան համար առաջադրում ե հետեյալ. —

ա) Ամեն կերպ ընդառաջ գնալ գլուղում ներքևից առաջացած կոլլեկտիվացման մասսայական շարժմանը, դատապարտելով այդ խնդրում

նկատվող անտեղի վախն ու թերագնահատումը: Անհրաժեշտ է ըստամենայնի ապահովել կենտրոնի ղեկավարութունը, շարժմանը նորմալ ընթացք տալու համար:

բ) Առաջին հերթին կոլտնտեսություններ կազմակերպել Հայաստանի այն վայրերում, ուր համեմատաբար ավելի յե զարգացած ապրանքային տնտեսությունը, ակնահայտ է գլուղի շերտավորումը և ավելի շոշափելի յե դարձել կապիտալիստական տարրերի վտանգը: Անհրաժեշտ համարել կոլտնտեսություններ կազմակերպել նաև այն վայրերում, ուր կոլլեկտիվացմամբ հնարավոր կլինի բարձրացնել տնտեսության ապրանքայնությունը:

գ) խուսափել մանր սպառողական բնույթ կրող կոլլեկտիվ տնտեսություններ կազմակերպելուց, վորոնք հնարավորություն չեն տալիս մեքենայացում ու ռացիոնալացում մտցնելու և դրանք շահաբեր տնտեսությունների վերածելու: Համագումարն անհրաժեշտ է գտնում ուղղություն ընդունել կազակերպելու այնպիսի խոշոր տնտեսություններ, վորոնք շահաբեր կլինեն և զարգացման հեռանկարներ ունեն:

դ) Արձանագրելով տեղերում նկատվող միանգամայն վտանգավոր տենդենցը՝ անմիջապես տնտեսությունների բարդ ձևերից սկսելու առթիվ (հարյուր տոկոսով կոմմունիստներ կազմակերպելը), անհրաժեշտ է լայն բացատրական կամպանիա տանել և իոր ուրդ տալ սկսելու կոլլեկտիվ տնտեսությունների պարզ ձևերից (հողդատագործական ընկերություններ):

5. Համագումարն արձանագրում է, վոր մինչև այժմ կազմակերպված կոլտնտեսությունները միանգամայն հարադատ են իրենց սոցիալական կազմով (80 տոկոսը բատրակ— չքավորներ են)։

Միևնույն ժամանակ նկատելի յե, վոր գյուղի միջակների վորոշ խավը դեռևս տատանվող դրության մեջ է և թերահավատ վերաբերմունք ունի դեպի կոլտնտեսությունների հաջողությունները։ Դրա հետ միասին տեղերում նկատվում է թեքում՝ միջակին կոլտնտեսությունների մեջ չընդունելու, վորի դեմ անհրաժեշտ է ամեն կերպ պայքարել։ Առանց գյուղատնտեսության կենտրոնական դեմքի ակտիվ մասնակցության հնարավոր չե կենսագործել գյուղատնտեսության կոլլեկտիվի մասնական առթիվ կուսակցական հրահանգները։

Անհրաժեշտ է գործնականում միջակին ապացուցել, վոր կոլտնտեսությունները ավելի շահավետ ու ձեռնտու են՝ հանդիպ անհատական տնտեսությունների և այդպիսով ներգրավել նրանց կոլտնտեսությունների մեջ։

6. Հայաստանի չուրահատուկ պայմանները, գյուղատնտեսության վերին ոստիճանի հետամնացությունը, թույլ ապրաչնքաչնացումը, պրիմիտիվ արտադրական միջոցները, կուլտուրական հետամնացությունը և հողասակավութունը մի կողմից, կոլլեկտիվների կողմը խոշոր տոկոսով (80 %) չքավոր, բատրակ և ինվենտարազուրկ լինելու հանգամանքը մյուս կողմից, ավելի կարևոր են դարձնում խոշոր կոլլեկտիվներ կազմակերպելու անհրաժեշտությունը, պետական ու կոոպերատիվ որգանների և կազմակերպությունների

ղեկավարութեան, նութական աջակցութեան ուժեղացումը:

7. Կոլլեկտիվ տնտեսութեանները պիտի ուղղութեան բռնեն սպեցիալիզացիայի լենթարկելու և զարգացնելու տնտեսութեան այն կուտուրաները, վորոնք տվյալ շրջանի գլխավոր ճյուղերն են կազմում.— լեռնային ու նախալեռնային շրջաններում՝ կոլտնտեսութեաններին անասնապահական ու հացաբույսերի մշակութեան, իսկ դաշտային շրջաններում՝ տեխնիքական բույսերի մշակման թեքում տալով, ալդպիսին նախապես համաձայնեցնելով Հողօրդկոմատի կողմից տարվող ռաւոնացման հետ: Այդ տեսակետից անհրաժեշտ և վարկավորման խնդրում ևս հիմք ընդունել վերոհիշյալ սկզբունքը:

8. Կոլտնտեսութեանների և կազմի մեջ նկատվող հոսունութեանը բացասական և անդրադառնում նաև կալուն տնտեսութեան ստեղծելու գործի վրա: Անհրաժեշտ և կարուկ միջոցներ ձեռք առնել տնտեսութեանը կազմակերպչորեն ճիշտ հողի վրա դնելու, ուժեղացնելու կուտկրթական աշխտանքները, միաժամանակ խնդրելով որինսդրական մարմինների համապատասխան վորոշում կայացնելու կոլլեկտիվ տնտեսութեաններից հեռացող ու հեռացվող անդամներին հողը վերադարձնելու կարգի մասին:

9. Համագումարը կոլտնտեսութեանների ուշադրութեանն և հրավիրում անբաժանելի դրամագլուխներ ստեղծելու և դրանք ուժեղացնելու խնդրի վրա, — վորոնք գոյանալու չեն՝ ինչպե՛ս պետական, կոոպերատիվ որգանների կողմից տրվող անվերադարձ գումարներից և ինվենտարից, նույնպես և կոլլեկտիվներ

րի լեկամուտներից, — վորպիսին հետագայում հանդիսանալու չե Հայաստանի Կոլտնտեսությունների ու ժեղացման ֆոնդ:

10. Գյուղական մանր տնտեսությունների կոլլեկտիվացումը սերտորեն կապված է արտադրական միջոցների մեքենայացման հետ. խոշոր մեքենան դուրսում կոլլեկտիվացման ամենաուժեղ գործոնն է, վորից յեկնելով Համագումարը համապատասխան որպաններին առաջադրում է կոլլեկտիվ տնտեսությունների մանրածիշտ քանակությամբ մեքենաներով բավարարելու խնդիրը: Մեքենաների բաշխման ընթացքում առաջին հերթին պետք է բավարարել կոլլեկտիվ տնտեսությունների կարիքները: Բացի այդ, մանրածիշտ է միջոցներ ձեռք առնել Հայաստանի գյուղերում խոշոր մեքենաները ուսցիոնալ կերպով ոգտագործելու և ավելի շահավետ դարձնելու: Միաժամանակ մեքենամատակարարող ոգրանների ուշադրությունը հրավիրել կոլտնտեսություններին տրամագրվող մեքենաներն ապահովել մանրածիշտ պահեստի մասերով:

11. Կոլտնտեսությունների հաջողությունները խոշոր չափով կապված են հողաշինարարության և ագրոաշխատանքների հետ, — ուստի Համագումարը Հող-ժողովմատի և տեղական մարմինների ուշադրությունն է հրավիրում՝ ուժեղացնել իրենց ռժանդակությունն ու մասնակցությունը կոլտնտեսությունների աշխատանքներին:

ա) Ընդհանուր հողաշինարարության դուրսընթաց արագացնել նաև ներքին հողաշինարարությունը՝ ինչպես նոր կազմակերպվող,

նույնպես և գործող կոլտնտեսություններում, առանց վորի դժվար է կոլտնտեսություններում ագրոկուլտուր ձեռնարկումներին դիմելու:

բ) Ուժեղացնել տեղերում կոլտնտեսությունների ագրոգնության և ղեկավարության գործը. այդ նպատակի համար շրջգյուղատնտեսները իրենց ուժերը մաքսիմալ չափով պիտի տրամադրեն կոլտնտեսությունների կազմակերպման գործին: Կոլտնտեսությունների բոլոր տեսակի արտադրական ձեռնարկումները պետք է իրականացվեն տեղական ագրոպերսոնալի անսխիջական ցուցմունքներով ու ղեկավարությամբ:

գ) Կոլլեկտիվիստ պոլիտնտեսների բացակայությունը մեծապես անդրադառնում է կոլտնտեսությունների ծավալման և զարգացման վրա: Այս պատճառով խնդրել Հողօգտկոմատին այս տարի ձմռանը կոլլեկտիվիստ ագրոտնմների վերադադարառման համար կազմակերպել կարճատև դասընթացներ:

դ) Այգեգործական շրջանների կոլլեկտիվների զարգացումն անպայմանորեն կախված է այգիների միացումից: Համագումարը գտնում է անհրաժեշտ ու ժամանակին հարց հարուցելու կառավարության առաջ՝ այգիների միացման խնդիրը քննության առնելու և մշակելու համապատասխան հրահանգներ:

է) Միջոցներ ձեռք առնել Կոլտնտեսությունի և Հողօգտկոմատի ագրոպերսոնալի միջոցով կազմելու 1928/29 տարում գոյություն ունեցող կոլտնտեսությունների կազմարտադրական պլանները:

դ) Հարց հարուցել համապատասխան բարձրագույն մարմինների առաջ՝ ա. արոտաշինարարութիւն ընթացքում կոլտնտեսութիւններին բաժարարել անհրաժեշտ քանակութեամբ արոտներով, բ. արտոնյալ պաշմաններով կոլտնտեսութիւնների ոգտագործման հանձնելու ֆոնդալին հողերը և անտառային բացուտները, գ. շինարարական աշխատանքների համար տրամադրել անհրաժեշտ քանակութեամբ փայտանյութեր՝ չքաւոր գյուղացիութիւնն բաց թողնվող պայմաններով.

12. Աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացման ու կոլտնտեսութիւնների կայունացման կարեւոր նախապայմաններից մեկն էլ հանդիսանում է աշխատանքի վարձատրութեան սկզբունքը. անհրաժեշտ է ղեկավարվել անդամների անհատական շահագրգռման սկզբունքով և անդամների վարձատրութիւնը կատարել ըստ աշխատանքի քանակի ու վորակի:

13. Կոլտնտեսութիւնների հետագա զարգացումը կախված է նաև ագրոնոմ-կոլլեկտիվիստների կադր ստեղծելուց, վորի համար խնդրել Լուսժողկոմատին՝ սկսած առաջիկա աւագեմիական տարուց՝ Պետ. Համալսարանի գյուղֆակին կից ունենալ կոլտնտեսութիւնների կաֆեդրա.

բ) Արտուագլխավորական բոլոր դպրոցներում, մասնավոր գյուղատնտեսական, կոոպերատիվ դպրոցներում (տեխնիկումներ և գյուղյիւրիտներ) մտցնել համապատասխան դասընթացներ՝ կոլտնտեսութիւնների թերրիան ու պրակտիկան ուսուցելու համար.

բ) Խնդրել Գլխադուռավարչությանը կուտնտեսություններում կրթական աշխատանքները ուժեղացնելու համար հարկ չեղած ուշադրություն դարձնելու:

գ) Գտնել տնհրաժեշտ 1928/29 տարում ստորին ցանցի աշխատողներ պատրաստելու համար Յերևանում բանալ կարճատև դասընթացներ:

14. Համագումարը վողջունելով կառավարության ձեռնարկումները՝ կուտնտեսությունների նյութական աջակցության խնդրում. միևնույն ժամանակ ընդգծում է, վոր կուտնտեսությունների աճման տեմպի ապահովումը հնարավոր է իրենց՝ գյուղացիների սեփական միջոցների ուժեղ ներգրավմամբ (փայավճարներ, ավանդներ և այլն):

15. Համագումարը զգուշացնում է կուտնտեսություններին ամեն կերպ խուսափելու տնտեսության արտադրանքը մասնավորների միջոցով վաճառելու: Ապրանքները վաճառահանել միայն պետական և կոոպերատիվ որգանների միջոցով, վերջիններիս հետախապես համապատասխան պայմանագրեր և կոնտրակտացիներ կապելով:

Ծիաժամանակ Համագումարը հրավիրում է պետական ու կոոպերատիվ որգանների ուշադրությունը, կուտնտեսություններին տնհրաժեշտ ապրանքներով և մթերքներով բավարարելու խնդրի վրա:

16. Հայաստանում մեքենադադրածական ընկերություններին մինչ այժմ չի հաջողվել շոշափելի նվաճումներ ձեռք բերել. — կազմակերպված ընկերություններից շատերը քայքայված առաջ են կանգնած:

Յերկու տարվա փորձը ցույց տվեց, վոր նման ընկերությունները չեն կարողանում իրենց գոյությունը պահպանել: Անհրաժեշտ է ուղղություն բռնել աստիճանաբար այդ ընկերությունները հողոգտագործման ընկերությունների վերածելու:

17. Կոլտնտեսությունների ֆինանսական բազան ուժեղացնելու, ազատ աշխատող ձեռներին աշխատանք հայթալթելու համար, անհրաժեշտ գտնել կոլտնտեսություններին, մասնավորապես խոշոր տրնտեսություններին կից ոժանդակ արտադրական և վերամշակման ձեռնարկներ հիմնել (ջրաղաց, սղոցարան, արհեստանոցներ, ձիթհան և այլն):

Միջոցներ ձեռք առնել այդ նպատակների համար կոլտնտեսություններին բաց թողնելու անհրաժեշտ քանակությամբ վարկեր:

18. Կոլտնտեսությունների ագրոնոմիական, մեքենայացման ու կադմակերպչական աշխատանքների դեկավարությունն ուժեղացնելու, հաշվապահական գործը կանոնավորելու նպատակով, անհրաժեշտ է Հայաստանի այն շրջաններում, ուր հնարավոր է կադմակերպել կոլտրնտեսությունների խմբակային միություններ (групповые об'единения) ունենալով միացյալ ագրոնոմներ ու հաշվապահ հրահանգիչներ:

19. Անհրաժեշտ է, ինչպես կուս - խորհրդային մամուլի, նույնպես և պարբերական հրատարակչությունների ուշադրությունը դարձնել կոլտնտեսությունների գաղափարը և աշխատանքները լուսաբանելու խնդրի վրա, հրատարակելով մատչելի գրականություն. խնդրել գյուղացիական «Մաճկալ» թերթի խմբագրությանը՝ հատուկ բաժին հատկացնել կոլտրնտեսության շարժմանը:

20. Բոլոր կոոպերատիվ, խորհրդային ու հասարակական կազմակերպություններն ամենալայն աջակցություն և ոժանդակություն պետք է ցույց տան կոլլեկտիվ տնտեսության շինարարության աշխատանքներին, խուսափելով ադմինիստրատիվ միջամտությունից:

21. Գործնական միջոցներ ձեռք առնել կոլլեկտիվ տնտեսություններում ներդրավելու չքավոր և միջակ գեղջկուհիներին (վորոնք իրենց տնտեսություններին ղեկավարներն են): Այդ նպատակի համար անհրաժեշտ է ոգտագործել նաև կոոպերացիան ու վարկավորման չքավորական ֆոնդերը կոլլեկտիվ տնտեսություններում, ոժանդակել գյուղատնտեսությունն այն հատուկ ճյուղերի զարգացմանը, վորոնք նպաստում են տնտեսության սպրանքայնացման բարձրացման և ուր պահանջվում է գլխավորապես կնոջ աշխատանքը (թռչնաբուծություն, խոզաբուծություն, պտղաբուծություն, շերամապահություն և այլն):

22. Հատուկ ուշադրություն դարձնել Հայաստանի նոր վոռոգվող ու բնակելի դարձվող հողամասերում կոլլեկտիվ տնտեսություններ կազմակերպելու խնդրին, և այդ հողերում տնտեսություններ բնակեցնելու և վերաբնակեցնելու նպատակով հատկացվող գումարները ծախսել այդ տնտեսությունների կոլլեկտիվացման ուղղությամբ:

23. Նկատի ունենալով, վոր անբավարար են կոլտնտեսությունների բնակարանային պայմանները, իսկ նրանց տնտեսական և կուլտուրական հետագա զարգացումը մեծ չափով կախված է նաև այդ խնդրի կարգավորումից, անհրաժեշտ է միջոցներ ձեռք առ-

նել կողբեկտիւններին նյութական ոժանդակություն
ցուցց տալու, ինչպէս և Հողժողովմատի միջոցով տրա-
մադրել կողբեկտիւններին անհրաժեշտ ու նպատակա-
հարմար բնակելի և տնտեսական շենքերի նախագծեր:

25. Ի նկատի ունենալով ալն հանգամանքը, վոր
մինչև այժմ աղգային փոքրամասնությանը անբա-
վար չափով ե ներգրավված կողբեկտիւ տնտեսություն-
ների մեջ, անհրաժեշտ ե հետագա աշխատանքների
ընթացքում առավելագույն ուշադրություն դարձնել
այդ բացը վերացնելու համար, առաջ քաշել կողբեկտի-
վիստ աշխատողներ աղգային փոքրամասնություննե-
րից, ուժեղացնելով ղեկավարությունն՝ աղգային փոք-
րամասնությունների մեջ կազմակերպված կողբեկտիւ-
ների նկատմամբ:

ԲԱՆԱՁԵՎ

Կոնսնեսուքյունների աշխատանքի կազմակերպման,
վարձատրւթյան յեվ կապիտալի կուտակման ձեւերի
մասին

ԸՅԿ. ԸՅԿ. Կուղգեցովի յեվ Պ. Բրահամյանի
գեկուղումների առթիւ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՅԵՎ ՎԱՐՁԱ-
ՏՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

1. Հայաստանում, ուր տակավին անհրաժեշտ
չափով չեն ամրապնդված կոլտնտեսությունները.—
զրանց սակավահողության (յուրաքանչյուր կոլտնտե-
սության— 51 հեկտար), կանոնավոր ցանքսաշրջանա-

ռության բացակայութեանը, բնակչութեան զգալի տոկոսի (61⁰/₀) անգրագետ լինելու, և վերջապէս, կոլտնտ. շինարարութեան անհրաժեշտ փորձի բացակայութեան պայմաններում, աշխատանքի կազմակերպումը և վարձատրութեան ձեւերը հանդիսանում են ամենաբարդ, դժվարին և սխառմամանակ կտրւոր խնդիրներից մեկը:

Այս խնդրի ճիշտ լուծուծից և կախված, ինչպես աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացումը և տնտեսութեան չեկամուտի աճումը, նույնպէս և կոլլեկտիվ տնտեսութեւնների անդամների կազմի կազմութեւնը, կոլտնտեսութեան շինարարութեան հետագա զարգացումն ու ամրապնդումը:

2. Սորհրդային միութեան յերկարամյա աշխատանքի փորձը և ժառանգութեան մեր կոլտնտեսութեւնների համեմատաբար կարճ ժամանակամիջոցի աշխատանքի գործնական ստուգումը ցույց տվին—ինչպէս այդ ընդդէմ և կոլտնտեսութեւնների համամիութեանական առաջին համագումարը, վոր ներկա պայմաններում հավասար սպառողական սկզբունքներով աշխատանքի վարձատրման ձեւը՝ հանդիսանում և անդամների աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացման և ընդհանուր առմամբ կոլլեկտիվ տնտեսութեւնների զարգացման արգելքներից մեկը (որինակ Դարալագյազի, Դիլիջանի, մասամբ Լոռի-Փամբակի կոլտնտեսութեւնները) և վոր աշխատանքի ճիշտ կազմակերպման հիմնական պայմանը հանդիսանում ե՝ սահմանել աշխատանքի վարձատրման այն դիսի մի սիստեմ, վորը կոլտնտեսութեան զարգացման գործում շահագրգռի անդամներին:

3. Վերոհիշյալ պայմաններից լեւնելով, Հայաս-

տանի կողքից Ծնտեսությունների առաջին Համագումարն անհրաժեշտ է համարում բոլոր կողքից տնտեսություններում (կոմունաներ, գյուղ. արտելներ և հողը համայնորեն մշակող ընկերությունները) անպայմանորեն կիրառել «աշխատանքի վարձատրությունն ըստ քանակի և վորակի» սխեման, խրախուսելով գործավարձին անցնելը, հաշվի առնելով գործավարձն այս կամ այն ճյուղերում կիրառելու ոգտավետությունը, — սահմանելով աշխատանքի առաձին տեսակների վարձատրության նորմաներ:

4. Կողքից տնտեսության ուղիղ զարգացման և անդամների աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման հիմնական պայմաններից մեկը համարվում է աշխատանքի վարձատրման չափը, վորը սակաւն, պետք է լի ու լի համապատասխանի կողքից տնտեսության լեկամոտների մեծության: Կոտնտեսության արտադրական ծրագիրը և յեղքի ու մուտքի նախահաշիվը կազմելիս անհրաժեշտ է աշխատանքի վարձատրությունը բարձրացնելու հետ միասին ապահովել նաև պարտքերի անպայման վճարումը և կողքից միջոցների կուտակումը:

Գործառնական տարվա ընթացքում՝ մինչև տարեվերջն անդամների կենսական կարիքները բավարարելու նպատակով, պետք է կանխավճարի ձևով բաց թողնել նրանց դրամ և տնտեսության ունեցած մթերքներից, սակայն տրված կանխավճարի չափը վողջ տարվա ընթացքում չպետք է անցնի յուրաքանչյուր անդամի համար նախատեսված վարձատրության 50—70 տոկոսից: Անդամները հետ հաշիվները վաճկում է տարեվերջին:

5. Տարեվերջի հաշիվները փակելուց՝ զուտ յեկամուտից (զուրս յեկած նաև աշխատավարձը) կանոնադրությամբ նախատեսված դրամագումարներին հատկացումներ անելուց հետո, մնացորդը բաժանվում է ըստ շնչերի:

Ինչ վերաբերում է կոմմունաներին, ապա այստեղ կոմմունայի անաշխատունակ անդամների ամբողջ կարիքը հոգացվում է կոմմունայի միջոցներից, իսկ աշխատող անդամների ծախքերը ծածկվում են նրանց հասանելիք աշխատավարձի հաշվին: Տարեվերջին, յերբ պարզվում է, վոր կոմմունայի այս կամ այն աշխատող անդամին ավելի յե հասնում, քան ծախսված է նրա վրա, այս դեպքում տարբերությունը տրվում է նրան՝ կամ նրա համաձայնությամբ թողնվում է կոմմունայում վորպես ավանդ: Սակայն, յեթե ծախսված է ավելին, քան նրան հասանելիք գումարը, ապա ներկա դեպքում տարբերությունը պարտագրվում է նրա հաշվին՝ հետագայում նրա աշխատավարձից գանձելու համար:

6. Կոլլեկտիվացման լոնթարկված տնտեսություններին շահագրգռելու նպատակով, անհրաժեշտ է աշխատանքի վարձատրության կարգը վորոշելիս յուրաքանչյուր անդամի համար սահմանել կոլտնտեսության յեկամուտին և աշխատանքներին մասնակցելու վորոշ նորմա, վորի համար և կոլտնտեսությունների տարեկան արտադրական ծրագրի մեջ յուրաքանչյուր ընտանիքի համար՝ ըստ նրանց շնչերի թվի՝ առահովել համապատասխան բանվորական որեր:

7. Անհրաժեշտ է տղամարդու և կնոջ հավասար աշխատ անքի հավասար վարձատրություն սահմանել: Աշ-

խատանքը զնահատելիս անհրաժեշտ է վորոշել այնպես
վոր աշխատանքի բարձր վարձատրությունը (կոպարը)
գերազանցի ցածր վարձատրության վոչ ավել, քան
լերկու անդամ: Այդ կարգից բացառությունն է թույ-
լատրվում միայն մասնագետների աշխատանքի վար-
ձատրության նկատմամբ:

8. Անհրաժեշտ է վճռականորեն պաշարել կոլ-
լիկտիվ աշխատանքի հիմունքների աղավաղման դեմ,
վոր տեղի չե ունենում աշխատանքն ըստ գույքային
փայլի, կամ ավանդների չափի վարձատրելու ձևով:

9. Անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն դարձ-
նել բանվորական ուժի բաշխման կարգին, ծախսված
աշխատանքի հաշվառման և դրա վորակի վրա, աշ-
խատանքի արդյունքների կանոնավոր հաշվառման,
աշխատանքի պաշտպանության և աշխատակիցների
վորակի բարձրացման վրա: Այդ նպատակով անհրա-
ժեշտ է. —

ա) կոլտնտեսություններում կատարել բան-
վորական ուժի բաշխում՝ կոլտնտեսության խոր-
հրդի կողմից հաստատված ծրագրով:

բ) Սահմանել ծախսված աշխատանքի հաշ-
վառում — տարելով կամ քարտով:

գ) Սահմանել առանձին աշխատանքների
գնահատում:

դ) Հավասարապես ոգտագործել կանանց և
տղամարդու աշխատանքը:

յ) Անչափահասների համար սահմանել
կրճատ բանվորական որ:

զ) Ապահովել հղի կանանց ծննդաբերու-
թյունից առաջ և հետո արձակուրդ տալը՝ նը-

բանց համար միջին աշխատավարձ պահպանելով:
Թույլ չափով համալնացված կոլտնտեսութուն-
ներում հիշված ձեռնարկումները պետք է կիրառվեն,
հաշվի առնելով դրանց առանձնահատկութունները և
չպետք է հակադրվեն տվյալ տնտեսության տնտեսա-
կան հնարավորութուններին:

Անդամներին մասնագիտանալու հնարավորու-
թյուն տալու նպատակով, անհրաժեշտ է տնտեսության
ամբողջ աշխատանքը բաժանել դաշտավարական, ա-
նասնապահական, այգեգործական, փոխադրական և
այլ ճյուղերի:

Աշխատող ձեռքերը բաժանել ըստ այդ ճյուղերի,
վերջիններիս պատասխանատու դարձնելով այդ ճյու-
ղերի ամբողջ գույքի համար և խուսափել անդամնե-
րին հաճախակի մի աշխատանքից մյուսին փոխադրե-
լուց (մանավանդ հովիվներին):

10. Համադրումարը վճռականապես դեմ է արտա-
հայտվում վարձու բանվորական ուժի գործադրման,
բացառությամբ մասնագետների: Վարձու բանվորա-
կան ուժի գործադրումը թույլատրվում է միայն աշ-
խատանքների յեռուն շրջանում (յեթե հնարավոր չե
ավելացնել կոլտնտեսության անդամների կազմը),
սակայն գործադրվող բանվորական ուժը չպետք է
գերազանցի տվյալ սեզոնում անհրաժեշտ բանվորա-
կան ուժի 20 տոկոսից:

Միաժամանակ հանձնարարել կոլտնտեսություն-
ներին հոգ տանել կոլտնտեսությունների անդամներից
մասնագետներ լատրաստելու (տրակտորիստների, հաշ-
վետարների կուրսեր բանալ և այլն):

11. Մի շարք կոլտնտեսություններում անդամ-

ների աշխատանքը չողտազործվելու հետևանքով, կոտնտեսությունների կյանքում կարևոր նշանակություն ունի անդամների դրսի աշխատանքը: Անդամների ազատ աշխատանքը դրսում ողտազործելը թուլատրվում է միայն անդամների ընդհանուր ժողովի կողմից սահմանված պայմաններով, ըստ վորում, դրսում աշխատելու շրջանում այդ անդամների նյութական հարբերությունները կոտնտեսությունների հետ վորոշվում է կոտնտեսության ընդհանուր ժողովի կողմից:

12. Աշխատանքի կազմակերպման և վարձատրման դործը, վորը կապված է կոտնտ. ընդհանուր կազմակերպչական, տնտեսական պայմանների հետ, գծվարանում է հետևյալ պատճառներով.—

ա) Մեծ քանակությամբ փոքր չափի կոտնտեսություններ լինելու.

բ) կոտնտեսությունները բավարարչափով արտադրական միջոցներով ապահոված չլինելու.

գ) կոլեկտիվ տնտեսության մեջ շրջանառության միջոցների անբավարարության.

դ) Տնտեսությունը միակողմանի կազմակերպված լինելու (կոտնտեսությունների մեծ մասի գլխավոր ճյուղը հանդիսանում է դաշտավարությունը).

յե) Անդամների քաղաքական ու կրթական ցածր մակարդակի և

զ) կոտնտեսություններում աշխատակիցների պատրաստի ակտիվի բացակայության հետևանքով,

Աշխատանքը ճիշտ կազմակերպելը և արտադրողականությունն ավելի բարձրացնելը հնարավոր է խո-

շոր կոլտնտեսութիւններում, ուր ավելի լրիւ են համայնացված արտադրական միջոցները և անդամների աշխատանքը, ուր զարգացած և տնտեսութիւնը, և դրա ավելի անդամային ճշգրիտ համաձայնեցված են շրջանի տնտեսական ու բնական պայմաններին, ուր կազմակերպված են գյուղատնտեսական արտադրութիւն միջոցների նախնական վերամշակման ձեռնարկութիւններ և մտցված են արտադրութիւն նոր կատարելագործված ձևեր (տնտեսութիւն մեքենայացում, բազմադաշտի անցում, աշխատանքի, սերմագոյացում, ընտիր սերմերի ցանքս, անասունների ճիշտ կերակրում, ինչպէս և հանքային պարտանյութերի գործադրում, կուլտուրական ցեւ, բարդ կուլտուրաներ և այլն):

13. Աշխատանքի կազմակերպման ձևերի գործնական ստուգումը ցույց տվեց, վոր կոլտնտեսութիւններում աշխատանքի կազմակերպման թերութիւնների գլխավոր պատճառներից մեկը հանդիսանում է տնտեսութիւնն առանց ծրագրի վարելը և աշխատանքների արդյունքի հաշվեհաշիւի բացակայութիւնը: Այս դրութիւն հետեանքը լինում է այն, վոր չեն զարգանում կոլտնտեսութիւնները, նպատակահարմար ձևով չեն գործադրվում բարդ մեքենաները և այլ արտադրական միջոցները, ճիշտ չի ոգտագործվում աշխատանքը և դրա հետեանքով լինում է աշխատանքի արտադրողականութիւնն ու տնտեսութիւն չեկամուտը:

Աշխատանքի ծրագրային կազմակերպումը և բաժանումը պետք է կիրառվի՝ այդպիսին կատարելապէս համաձայնեցնելով կոլտնտեսութիւն արտադրական և

Ֆինանսական ծրագրին, հաշվի առնելով կոլտնտես-
սության անդամների ու նրանց ընտանիքների համար
աշխատանքի իրական արդյունքները:

ԿԱՊԻՏԱԼՆԵՐԻ ԿՈՒՏԱԿՄԱՆ ՁԵՎԵՐԸ

1. Կոլլեկտիվ տնտեսությունների զարգացումը
մեծ չափով կախված լինելով սեփական միջոցների
չափից, Համագումարը կոլլեկտիվ տնտեսությունների
ուշագրությունն է հրավիրում «կապիտալների» կու-
տակման վրա, ըստ վորում կապիտալների փոխ-
հարաբերությունը պետք է կառուցել ճշտորեն նախա-
տեսնված ծրագրով, հաշվի առնելով կոլլեկտիվ տըն-
տեսությունների ձևերն ու տնտեսության ռուղու-
թյունը, — վորից չի նկատվ անհրաժեշտ է. —

ա) Հիմնական և շրջանառու միջոցների փոխհա-
րաբերությունը նախատեսել ալյնպես, վոր-
պեսզի հատկապես գարնան և ամառային
շրջանում տնտեսության մեջ բավարար չա-
փով շրջանառու միջոցներ լինեն, վորպի-
սին պետք է գոյանա սեփական շրջանա-
ռության միջոցներ ստեղծելու ճանապար-
հով, նույնպես և կարճատև վարկի ոգնու-
թյամբ:

բ) Սեփական և փոխառու միջոցների փոխհա-
րաբերությունը ալնպես պետք է լինի,
վորպեսզի ապահովվի կոլտնտ. նորմալ զար-
գացումը, և փոխառու միջոցներն աստի-
ճանաբար փոխարինել սեփականով:

2. Նկատի առնելով տնտեսության ճիշտ վարե-

րելու գործում ամորտիզացիոն ֆոնդ ստեղծելու հրահայական նշանակութիւնը, անհրաժեշտ համարել ստեղծելու այդպիսին յուրաքանչյուր տարի՝ բոլոր կոլլեկտիվներում:

3. Կոլլեկտիվ տնտեսութ. միջոցները նպատակահարմար ոգտալործելու, համայնացման աճումն ապահովելու, ավելի բարձր չեկամուտ ստանալու և այդ յեկամուտը նպատակահարմար բաշխելու համար, անհրաժեշտ է ձգտել առանձին անդամներին պատկանող արտադրական միջոցներն ամբողջովին համայնացված ֆոնդի մեջ ընդգրկելուն, տնտեսութեան բոլոր ճյուղերում աշխատանքը համայնացնելուն:

Այդ նպատակով կոլտնտեսութեաններում համայնացրած միջոցների ստեղծումը պետք է կատարվի հետևյալ կարգով. —

ա) Կոմմունաներում համայնացված ֆոնդը պետք է ընդգրկի իր մեջ տնտեսութեան բոլոր արտադրական միջոցները և տարեկան յեկամուտը՝ ամբողջապես:

Առանձին անդամների միջոցների կուտակումը պետք է կանոնավորել այնպես, վորպեսզի չխրախուսվի կոլտնտեսութեաններից հեռանալու և անհատական տնտեսութեան կազմելու հնարավորութեանը:

բ) Արտելներում և ընկերութեաններում անհրաժեշտ է համայնացված միջոցներն անհատականների հետ համակցել այնպես, վոր արտադրական միջոցների մեծ մասը, ինչպես և մաքուր չեկամուտի մնացորդները գնան կոլլեկտիվի համայնացված ֆոնդին:

4. Կոլլեկտիվներում ավելի մեծ չափով համալ-

նացված միջոցների կուտակման պայմաններ ստեղծելու, այլ և կոլեկտիվ տնտեսութեան զարգացման հետ միասին կոլտնտեսութեան մեջ մտնող չքավորութեան շահերը ապահովելու համար, անհրաժեշտ է.—

ա) Մեծացնել փայլավճարների չափն այն հաշվով, վորպեսզի դա միանգամայն բավարարին համայնացված տնտեսութեւնը վարելու գործը սկսելու համար, սակայն փայլավճարների այդ ավելացումը չպետք է արդէք հանդիսանա չքավորութեան կոլեկտիվացման գործին:

Չքավորներին կոլտնտեսութ. մեջ մտնելու դուրսութեւն ստեղծելու նպատակով, անհրաժեշտ է չքավորութեան համար փայլավճարների մուծման յերկարատե ժամկետ սահմանել (մինչև 10 տարի) և միաժամանակ անհրաժեշտ համարել միջնորդել համապատասխան որգանների առաջ, չքավորների կոլեկտիվացման ֆոնդ ստեղծելու: Կոլեկտիվ տնտեսութեւն, իրենց տարեկան յեկամուտի 3—5 տոկոսի սահմաններում պետք է հատկացնեն այդ ֆոնդին:

Մուծված փայերից դուրս յեղած միջոցների մնացորդները պետք է մնան կոլտնտեսութեւնում վորպես ավանդ: Տնտեսութեան յեկամուտների բաշխման միջոցին ավանդների համար վոչ մի արտոնութեւն և վճար չի տրվում:

բ) Պետական և կոոպերատիվ մարմիններից կոլտնտեսութեւններին բաց թողնվող վարկերը պետք է ծախսվեն համայնացված տնտեսութեան զարգացման համար:

Վարկավորման ընթացքում, վարկավորող որ-

գանձները հաշվի առնելով անբաժանելի ֆոնդերի մեծությունը, առավելութուն պետք է տան այն կուտնտեսություններին, վորոնք անբաժանելի ֆոնդերի խոշոր կուտակումներ ունեն:

5. Համայնացված խոշոր գյուղատնտեսական ձեռնարկությունների սոցիալիստական տարրերի կանոնավոր և մշտական զարգացումն ապահովելու, կուտնտեսության լեկամուտն ու աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացնելու նպատակով, անհրաժեշտ է նյութական կաշուն բազա ստեղծել, վորից լինելով առանձին կարեորություն է ստանում կուտնտեսություններում անբաժանելի ֆոնդեր (կապիտալ) ստեղծելը: Անբաժանելի ֆոնդերը պետք է կազմվեն —

ա) Պետական գույքերից, վորոնք մշտական աշխատավորական ոգտագործման համար հանձնված են կուտնտեսությանը.

բ) Յուրաքանչյուր տարվա յեկամուտների հատկացումներից.

գ) Անվերադարձ մուծումներից, պարգևատրումներից և այլ միջոցներից:

6. Անբաժանելի ֆոնդի մասահանման չափը պետք է բարձր լինի այնքան, վորքան բարձր է կուտնտեսության լեկամուտը և վորքան խորն է համայնացումը արտադրության մեջ:

7. Անբաժանելի ֆոնդը կարող է մասնակցել կուտնտեսությունների բոլոր գործառքներին, սակայն անհրաժեշտ է այդ ֆոնդը դնել գլխավորապես հիմնական կապիտալների մեջ:

8. Անբաժանելի ֆոնդն լեկավա չէ բաժան-

ման անդամների մեջ և անձեռնախելի չե հանդիսանում պարտքերի պահանջները քննելիս, անգամ կոլտնտեսությունը լիկվիդացիայի յենթարկելիս, և ալդպիսին վերջին դեպքում հանձնվում ե համապատասխան կոլտնտ. կազմակերպելու. կամ չեղածները ուժեղացնելու համար:

ՎՈՐՈՇՈՒՄ

Հայաստանի կոլլեկտիվ սեփականությունների կենտրոն կազմակերպելու մասին

Նկատի ունենալով այն հանգամանքը, վոր Հայաստանի կոլլեկտիվ տնտեսությունների ցանցը բավականին ընդարձակվել ե, — դրանց լրիվ սպասարկման և ճիշտ ղեկավարման համար Համագումարն անհրաժեշտ ե գտնում կազմակերպելու Հայաստանի Կոլլեկտիվ սեփականությունների Միություն՝ իր հասուկ կենտրոնով և ընդունում ե կոլլեկտիվների կանոնադրությունը հետևյալ փոփոխություններով. —

Կանոնադրության 10-րդ կետը լրացնել հետևյալով, — «Մուտքի վճարը սահմանել կոլտնտեսության մուտքի վճարների ընդհանուր գումարի 20 տոկոսի չափով»:

12-րդ կետը լրացվում ե. — «Անդամավճարի գումարը սահմանել կոլտնտեսության տարեկան ընդհանրականուր կիս տոկոսի չափով»:

— 22 րդ կետում՝ «վոչ պակաս, քան տարին մեկ անգամ» արտահայտությունը փոխել հետևյալ կերպ. — «տարեկան մեկ անգամ»:

Ը Ն Տ Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն Ն Ե Ր

Համագումարի կողմից ընտրվում ե կուտնա-
կենտրոնի Խորհուրդ, Վարչություն և Վերստուգիչ
հանձնաժողով.

Խորհրդի մեջ ընտրվում են՝ ընկ. ընկ. Ամատու-
նի, Ս. Սարգսյան, Բ. Հարությունյան, Գր. Աթաբեկ-
յան, Բ. Վարդանյան, Մ. Պողոսյան, Ա. Բունիաթյան,
Պ. Ղուկասյան, Լ. Ղազարյան, Ա. Ներսեսյան, Ի. Սո-
բորով, Զ. Դանելյան, Յե. Բաղդասարյան, Ալ. Յեղի-
զարյան, Վ. Թարախչյան, Ն. Ռաջարով, Վ. Ավետիս-
յան, Խ. Հակոբյան, Գ. Կիրակոսյան. Ն. Մեհրաբյան,
Խ. Յերիցյան, Զ. Յեփրեմյան և Ա. Մուրադյան:

Վարչության անդամներ ընտրվում են՝ ընկ. ընկ.
Հ. Մկրտչյան, Հ. Սիլանյան, Ա. Աբրահամյան, Մ.
Վարդանյան և Գր. Աղամալյան:

Թեկնածուներ՝ ընկ. ընկ. Ս. Թորոսյան և Ն.
Սարգսյան:

Վերստուգիչ հանձնաժողովի անդամներ՝ ընկ.
ընկ. Նիկոլ Հովհաննիսյան, Հ. Գրիգորյան և Խ. Վար-
դանյան, Թեկնածու՝ Վ. Կարապետյան:

Խորհրդի նախագահ՝ ընտրվում ե ընկ. Պ.ԱՄՅՈՒՆԻ.
Վարչության նախագահ ընկ. Հայկ Մկրտչյան.

ՎՈՐՈՋՈՒՄ

ՀԱՅԷ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ԿՈՄԻՏԵՅԻ ՅԵՎ,
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

ԿՈՂԵԿԻՎ ՏՃՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՃ

1928 թ. դեկտեմբերի 15-ին

Ի դարգացումն և ի կատարումն ԽՍՀՄ Կենտ-
րոթկոմի և Ժողկոմխորհի 1927 թ. մարտի 16-ի
«Կոլլեկտիվ տնտեսություններն՝ մասին» վորոշման
(Որ. Ժող. 1927 թ. № 15, հոդ. 161) Կենտրոնական
Գործադիր Կոմիտեն և Ժողովրդական Կոմիսարների
Խորհուրդը վորոշում է՝

Գյուղի չքավորությանն ոգնություն հասցնելու,
քաղաքի և գյուղի մերձեցումը ամրացնելու և գյու-
ղացիության հիմնական մասսաներին չքավորության
հետ կապելու նպատակով՝ առաջնակարգ հերթական
խնդիր համարել կոլլեկտիվ տնտեսությունների զար-
գացումը և ուժեղացումը, վորի համար անհրաժեշտ է—

1. Հանձնարարել Հողժողկոմատին՝

ա) Հանձնել կոլլեկտիվ տնտեսություններին՝ աշ-
խատավորական ոգտագործության համար
պետական գույքերի ֆոնդից նրանց վար-
ձով տրված հողերը, այն պայմանով, վոր
կոլլեկտիվ տնտեսության լիկվիդացիայից
հետո հողերը վերագարձվեն պետական հո-
ղալին ֆոնդին: Զիջել կոլլեկտիվ տնտեսու-
թյունների կողմից ոգտագործվող հողերի
վարձավճարի ապառիկները.

- բ) Առանց հատուցման կուլեկտիվ տնտեսություններին հանձնել պետական մարմիններից ստացած գոյքը (ինվենտար, շենքեր և այլն) իբրև նրանց անբաժան զրագուլի: Զիջել կուլեկտիվ տնտեսությունների վրա այդ գույքից ֆնացած բոլոր ապահովները:
- գ) Նոր կազմակերպվող կուլեկտիվ տնտեսությունների համար հողեր զատելու հարցում ղեկավարվել ՀՍՖՀ Կենտգործկոմի 1928 թ. ոգոստոսի 22-ի «Կուլեկտիվ տնտեսությունների հողերը զատելու—կենտրոնացնելու մասին» վորոշումով («Սորհրդ. Հայաստ» 1928 թ. հոկտեմբեր 3-ին, № 229):
- դ) Պետական անտառային ֆոնդից ոգտվելու հարցում կուլեկտիվ տնտեսություններին վերապահել չքավոր բնակչության համար սահմանված արտոնությունները: Տեղական նշանակութուն ունեցող անտառներից ոգտվելու հարցում տալ կուլեկտիվ տնտեսություններին հողային հասարակությունների համար սահմանված իրավունքները:
- ե) Մինչև 1929 թ. գարունը վերջացնել գոյություն ունեցող կուլեկտիվ տնտեսությունների միջգյողյան ու ներքին հողաշինարարությունը և հասագայում չուրաքանչյուր տարվա հողաշինարարական ծրագրի մեջ մըտցնել ծրագրի կաղմեղուց առաջ կազմակերպված բոլոր նոր կուլեկտիվ տնտեսությունների հողաշինարարությունը: Կուլի' տիվ

տնտեսությունների հողաշինարարության ծախքերը կատարել ի հաշիվ Հողփողկոմատին հողաշինարարության համար տրված գումարների.

- դ) Միջոցներ ձեռք առնել ապահովելու կոլլեկտիվ տնտեսությունների սպասարկութունը դավառական և դավառակային գյուղատնտեսների կողմից, մասնավորապես տնտեսությունների կազմակերպչական արտադրական ծրագիրը կազմելու բնագավառում:

2. Մոտ ժամանակում առանց հատուցման հանձնել կոլլեկտիվ տնտեսություններին նրանց տերրիտորիայի վրա գտնվող բոլոր արդյունաբերական և ոժանդակ ձեռնարկությունները և ապահովել կոլլեկտիվ տնտեսությունների տերրիտորային կից գտնվող և նրանց հետ կապված արդյունաբերական և ոժանդակ ձեռնարկությունները կոլլեկտիվ տնտեսություններին հանձնելու արտոնյալ պայմանները:

Հանձնարարել Հողփողկոմատին կոլլեկտիվ ՏՆտեսությունների Կենտրոնի հետ միասին մշակել համապատասխան հրահանգ արդյունաբերական և ոժանդակ ձեռնարկությունները կոլլեկտիվ տնտեսություններին հանձնելու սլայմանների մասին:

3. Հանձնարարել Հողփողկոմատին և Հայգյուղկոոպին մեքենաների մատակարարման և այդ զործի վարկավորման ծրագիրը կազմելիս առաջին հերթին ապահովել կոլլեկտիվ տնտեսություններին բարդ գյուղատնտեսական մեքենաներով:

4. Ի նկատի ունենալով կոլլեկտիվ տնտեսությունների շարժման աճումն ու նրա կազմակերպչա-

կան ղեկավարութիւնն ուժեղացնելու և խորացնելու կարեւորութիւնը, անհրաժեշտ համարել կազմակերպել կոլլեկտիվ տնտեսութիւնները հանրապետական կենտրոն (Կոլլ. Տնտ. Կենտրոն) հետեւյալ ֆունկցիաներով. — կազմակերպչական-ազդոնումիական ղեկավարութիւն, կոլլեկտիվ տնտեսութիւնների ներկայացուցչութիւն կոոպերացիայի և պետական տնտեսութեան ընդհանուր սխառեմի մեջ և կոլլեկտիվ տնտեսութիւնների զարգացման ծրագրային կապի իրադրոծում այդ սխառեմի հետ:

5. Կոլլեկտիվ տնտեսութիւնների կենտրոնի աշխատանքի համար նյութական բազա ստեղծելու նպատակով հանձնարարել Ֆինժոդկոմատին բացի գյուղատնտեսական կոոպերացիայի հատկացումներից կոլլեկտիվ տնտեսութիւնների ապարատի պահպանման համար համապատասխան միջոցներ հատկացնել նաև պետական բյուջեից:

6. Հարկային արտոնութիւնների ապարիզում հանձնարարել համապատասխան մարմիններին ղեկավարվել այդ մասին գործող որոնքներով:

7. Կազմել զգուղատնտեսական կոլլեկտիվների յերկարաուե վարկավորման ֆոնդ, հատկացնելով դրա համար բացի համամիութենական բյուջեի միջոցներից նաև հատուկ միջոցներ հանրապետական բյուջեից: Հանձնարարել Ֆինժոդկոմատին Գյուղրանկի և Կոլլեկտիվ տնտեսութիւնների Կենտրոնի հետ միասին մշակել այդ ֆոնդն ոգտագործնլու կանոններ:

8. Սակավազոր գյուղական տնտեսութիւններին և բարակներին կոլլեկտիվ տնտեսութիւնները մեջ ընդունելու պայմանները թեթեւացնելու նպատակով

գյուղատնտեսութեան վարկավորման ծրագրի մեջ նախատեսուել հատուկ լիքկաբառե վարկեր ալդ տընտեսութեանների փայերը վճարելու համար: Փայա-վճարների ֆոնդը կազմելու հարցում ղեկավարվել ԽՍՀՄ Ժողովրդականների 1928 թ. սեպտեմբերի 8-ի վորոշումով: Փայավճարների վարկի գումարը 1928—29 թվի համար սահմանել 100,000 ռուբ.

9. Անհրաժեշտ համարել կուլեկտիվ տնտեսութեանների վարկավորումը կատարել թե անմիջակա-նորեն Գյուղըրանկի և թե ալն տեղական գյուղատընտեսական վարկալին ընկերութեանների միջոցով, վորոնց մեջ կուլեկտիվ տնտեսութեանները մտնում են իրրև անդամներ:

10. Անհրաժեշտ համարելով կուլեկտիվ տնտեսութեանների անդամների և վարչութեանների սոցիալական ալթմյան կազմի և նրանց զարգացման ուսումնասիրութեանը, հանձնարարել կենտվիճվարին սիատեմատիկորեն կատարել կուլեկտիվ տնտեսութեանների հետազոտութեաններ:

11. Հանձնարարել Սպառկոոպերացիայի Միութեանը և Գյուղկոոպերացիայի մասնազիտական կենտրոններին (Այգգլինկոոպ, Պանիլ-յուղկենտրոն և ալն) իրենց վրա վերցնել կուլեկտիվ տնտեսութեանների արտադրանքների իրացումը և նրանց անհրաժեշտ ապրանքներ մատակարարելու գործը:

Սրան համեմատ՝ կուլեկտիվ տնտեսութեանները բոլոր կոոպերատիվների հետ հավասար հիմունքներով մտնում են գյուղկոոպերացիայի միութեան և նրա մասնազիտական կենտրոնների մեջ, վորպես անդամ:

12. Հանձնարարել Լուսժողկոմատին՝

- ա) Մկսած 1928—29 ուսումնական տարուց գյուղատնտեսական և մանկավարժական բարձրագույն դպրոցների, տեխնիկումների, գյուղյերիտ. դպրոցների, ինչպես նաև սոց. դաստ. վարչութչան գյուղական դպրոցների ուսումնական պլանի մեջ մտցնել խոշոր կոլլեկտիվ հողագործութչան վերաբերչալ հարցերի աւմանդումը՝ հատուկ ծրագրերով:
- բ) Պետհամալսարանի գյուղատնտեսական ֆակուլտետի ծրագրի մեջ մտցնել գյուղատնտեսութչան կոլլեկտիվացման աւմանդում, ինչպես նաև կադմակերպել հատուկ կարճատև դասընթացքներ գյուղատնտես-կոլլեկտիվիւրներ պատրաստելու համար:
- գ) Կոլլեկտիվ տնտեսութչունների չերիտասարդութչան շարքերից գյուղատնտես-կոլլեկտիվիւրներ պատրաստելու համար բարձրագույն դպրոցում, բանֆակում և գյուղատնտեսական տեխնիկումներում հատուկ տեղեր հատկացնել նրանց:
- դ) Գյուղկոոպերացիալի մարմինների հետ միասին ուժեղացնել կոլլեկտիվ տնտեսութչուններում կատարվող կուլտ-կըթական աշխատանքները:

13. Առաջարկել Լուսժողկոմատին, Առժողկոմատին, Սոցապժողկոմատին և Հայկոոպին ամենալայն աշակցութչուն յուլց տալ կոլլեկտիվ տնտեսութչուններին նրանց մեջ զանազան տեսակի կուլտուրական-էկոնցադալին ձեռնարկումներ (մանկապարտեղներ,

մտերներ, հասարակական ճաշարաններ, հիվանդանոցներ և այլն) կիրարկելու ասպարիզում:

14. Հանձնարարել Անդրառևտրի Հայաստանի կազմակերպմանը և Հալիսոպլին հատուկ ուշադրություն դարձնել կոլլեկտիվ տնտեսություններին անհրաժեշտ քանակությամբ արդյունաբերական ապրանքներ և հաց մատակարարելու հարցի վրա:

15. Ստացարկել այն բոլոր հաստատություններին, վարոնց այդ վորոշմամբ հանձնարարություններն արվում, այդ վորոշման հրապարակման որից մեկ ամիս ժամանակամիջոցում ներկայացնել ժողկոմխորհին իրենց վրա դրված հանձնարարությունները կենսագործելու կոնկրետ առաջարկներ:

Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի Նախագահի
տեղակալ՝ Ն. Շաքաթյան

Ժողովրդական Կոմիտեների Պորհրդի Նախագահ՝
Ս. Տեր Գաբրիելյան

Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի քարտու-
~~ղարկության համար~~

Յերևան



ԳԱՆ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.



FL0045800

[124]



ԳԻՆՆ Ե 10 Կ.